

Bilaga 10:10 till kommunstyrelsens protokoll den 10 maj 2006, § 30

PM 2006 RVII (Dnr 327-1530/2006, 327-1531/2006)

Kundval inom äldreomsorgen och omsorgen om funktionshindrade - upphandling av hemtjänst, ledsagning och avlösning

Hemliga enl. 6 kap. 2 § Sekretesslagen (1980:100)

Borgarrädsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta följande

1. Förfrågningsunderlag (*bilaga 1*) för upphandling av hemtjänst i ordinärt boende godkänns med tillägg i enlighet med vad föredragande borgarråd anför i promemorian.
2. Förfrågningsunderlag (*bilaga 2*) för upphandling av ledsagning och avlösning enligt LSS och SoL i Stockholms stad godkänns med tillägg i enlighet med vad föredragande borgarråd anför i promemorian.
3. Stadsdirektören ges i uppdrag att, i enlighet med vad som anges i denna promemoria, genomföra upphandling av privata utförare av hemtjänst, ledsagning och avlösning i kundvalsmodellen.
4. Stadsdirektören ges i uppdrag att fatta tilldelningsbeslut och teckna avtal med de anbudsgivare som lever upp till förfrågningsunderlagets krav och som antas efter anbudsutvärdering och tilldelningsbeslut.

Föredragande borgarrådet **Margareta Olofsson** anför följande.

Bakgrund

Kommunfullmäktige beslutade den 18 juni 2001 att införa en kundvalsmodell för delar av äldreomsorgen och omsorgen av funktionshindrade. De verksamheter som skulle omfattas av kundval var enligt beslutet hemtjänst, ledsagning och avlösning. Systemet innebär att den som beviljats hemtjänst, ledsagning och/eller avlösning, den enskilde, själv väljer vilken utförare som ska utföra tjänsten i det egna hemmet.

För samtliga privata utförare krävs deltagande i upphandling för att kunna bli en av de utförare som den enskilde kan välja. De utförare som staden träffar avtal med kommer att konkurrera med utförare i kommunal regi och andra privata utförare som staden tecknar avtal med. Stadens egna enheter deltar inte i upphandling utan är direktkvalificerade.

Sedan den första upphandlingen genomfördes för 2002 har fyra kompletterande upphandlingar gjorts. Den sista december i år löper samtliga avtal ut och kommunfullmäktige har beslutat om att en ny totalupphandling ska genomföras av hemtjänst samt ledsagning och avlösning inför perioden 2007-01-01 – 2008-03-31. Parterna har därefter möjlighet att förlänga avtalet med ett plus ett år om skriftlig överenskommelse har träffats senast tre månader före avtalstidens utgång.

Remisser

Ärendet har för synpunkter remitterats till äldreomsorgsberedningen. Kommunstyrelsens pensionärsråd samt kommunstyrelsens handikappråd har informerats om ärendet.

Kommunstyrelsens äldreomsorgsberedning beslöt, utifrån redovisade ändringar vid föredragningen av ärendet, föreslå kommunstyrelsen besluta att godkänna stadsledningskontorets förslag med följande tillägg till Förfrågningsunderlaget för upphandling av hemtjänst i ordinärt boende i Stockholms stad: Under punkt 3.4.2 föra in texten ”Ett aktivt antidiskrimineringsarbete ska bedrivas exempelvis genom fortbildning av personal”. Under uppföljning, 4.6.2 ändras texten ”Staden kommer att genomföra brukarundersökningar.” till ”Staden kommer att genomföra brukarundersökningar minst vart 4:e år.”

Utifrån redovisade ändringar vid föredragningen av ärendet beslöt äldreomsorgsberedningen föreslå kommunstyrelsen besluta att godkänna stadsledningskontorets förslag med följande tillägg till Förfrågningsunderlaget för upphandling av ledsagning och avlösning enligt LSS och SoL i Stockholms stad: Under punkt 3.4.2 föra in texten ”Ett aktivt antidiskrimineringsarbete ska bedrivas exempelvis genom fortbildning av personal”. Under uppföljning, 4.6.2 ändras texten ”Staden kommer att genomföra brukarundersökningar.” till ”Staden kommer att genomföra brukarundersökningar minst vart 4:e år.” Under punkt 4.1 föra in konventioner exempelvis barnkonventionen.

Kommunstyrelsens handikappråd anser att de skärpningar i kraven som förfrågningsunderlaget innebär i förhållande till vad som nu gäller är berättigade och tillstyrker i princip förslaget. Att ha goda språkkunskaper och utbildning är viktigt och måste vara målet på sikt för alla som ska arbeta inom yrket. Men de väl motiverade kraven måste vägas mot den enskilde vårdtagarens behov av trygghet och kontinuitet. Vi anser därför att ingångna överenskommelser mellan en vårdtagare och dennes anhängigvårdare ska få fortsätta att gälla i de fall då vårdtagaren så önskar. Parallellt med detta ska de anhängigvårdare som inte uppfyller kraven erbjudas och motiveras att genomgå utbildning i svenska språket och en yrkesutbildning som kan ge dem en långsiktig trygghet i yrket. Givetvis ska de också ges fortbildning och tillfällen till erfarenhetsutbyten och god handledning. De måste också få information om de risker de löper i en framtid om de inte tar chansen att utbilda sig. På nytillkommande anhängigvårdare anser vi att de föreslagna kraven ska ställas fullt ut.

Mina synpunkter

Den hemtjänst som staden köper från privata utförare är ett komplement till stadens egen hemtjänst. Utförare som staden träffar avtal med får möjlighet att erbjuda hemtjänst i hela Stockholms stad. Kommunstyrelsen tecknar ramavtal med respektive utförare och stadens stadsdelsnämnder kommer sedan att beställa tjänster från ramavtalen utifrån den enskildes önskemål. Stadens kostnader för hemtjänst är cirka 1,3 miljarder kronor per år. I december 2005 hade 12 543 personer över 65 år hemtjänst i Stockholm, 1456 var under 65 år. Privata utförare svarade i december 2005 för 35 % av ärendena och kommunens egen regi för 65 %. De privata utförarnas andel av ärendena varierar kraftigt mellan stadsdelarna.

Jag delar i stort stadsledningskontorets synpunkter. Några delar i förfrågningsunderlagen är förändringar jämfört med föregående upphandling. En del av dessa förändringar är värda att notera. Stadsledningskontoret föreslår att det inte längre är motiverat att fortsätta öka antalet utförare genom årliga upphandlingar, då risken är att antalet utförare blir så många att nya företag får få kunder eller inga alls. I stället ska kompletterande

upphandlingar göras på uppdrag av kommunstyrelsen, vilka ska meddelas utförarna inför varje avtalsperiods utgång. Jag instämmer att det inte längre är nödvändigt att ha kompletterande upphandlingar årligen.

En text om kollektivavtalsliknande villkor kommer att införas i kontraktsskrivningarna med utförarna.

En tredje förändring är att det krävs liknande krav vid anställning av anhörig eller närstående som för annan personal. Flera stadsdelsnämnder, bl. a. Kista och Rinkeby, har påpekat att det funnits problem i samband med anhörganställning. Därför krävs kompetens, förtydligande av utförarens ansvar vid anhörganställningar såsom behövlig språkkunskaper, dokumentation och fortbildning. Utföraren ansvarar för att ge den anhöriga eller närstående som anställts erforderligt stöd för att klara de nya kraven. Under 3.4.2.2 i bägge förfrågningsunderlagen ändras texten "...• dokumentera arbetet i enlighet med socialtjänstlagen och stadens riktlinjer för dokumentation." till "...• dokumentera arbetet i enlighet med socialtjänstlagen och stadens riktlinjer för dokumentation. Utföraren ansvarar för att den anställda får erforderligt stöd för detta." Det är viktigt att uppföljningarna beaktar de nya kraven för anställning av anhörig eller närstående.

En rad förändringar för de verksamheter som hanterar livsmedel trädde i kraft 1 januari 2006 pga. de nya EG-förordningarna, av det ska anbudsgivaren till anbudet gällande hemtjänst nu bifoga bevis att utföraren är registrerad eller godkänd samt egenkontrollprogram runt den hygieniska hanteringen. Ytterligare en nyhet från tidigare upphandling är uppföljningsmodellen för hemtjänst, ledsagning och avlösning som kommunfullmäktige beslutade om 12 december 2005, vilken bl.a. innebär att alla verksamheter som staden har ramavtal med ska följas upp årligen och att staden kommer att genomföra brukarundersökningar. Det bör förtydligas i förfrågningsunderlagen att det rör sig om att brukarundersökningar ska genomföras *minst* vart fjärde år. Under uppföljning, 4.6.2 i båda förfrågningsunderlagen ändras texten "Staden kommer att genomföra brukarundersökningar." till "Staden kommer att genomföra brukarundersökningar minst vart 4:e år."

I förfrågningsunderlaget för upphandling av ledsagning och avlösning enligt LSS och SoL efterlyser jag genomgående ett starkare barnperspektiv. Under 4.1 Lagar m.m. ska hänvisning till konventioner, exempelvis barnkonventionen, införas. Jag anser även att det kan tillföras anbudet att ett aktivt antidiskrimineringsarbete ska bedrivas, exempelvis genom fortbildning av personal. Detta ska därför läggas till under 3.4.2 Övrig personal, i bägge de aktuella förfrågningsunderlagen.

Jag föreslår med hänvisning till vad som anförs att kommunstyrelsen beslutar följande

1. Förfrågningsunderlag (*bilaga 1*) för upphandling av hemtjänst i ordinärt boende godkänns i enlighet med vad föredragande borgarråd anför i promemorian.
2. Förfrågningsunderlag (*bilaga 2*) för upphandling av ledsagning och avlösning enligt LSS och SoL i Stockholms stad godkänns i enlighet med vad föredragande borgarråd anför i promemorian.
3. Stadsdirektören ges i uppdrag att, i enlighet med vad som anges i denna promemoria, genomföra upphandling av privata utförare av hemtjänst, ledsagning och avlösning i kundvalsmodellen.

4. Stadsdirektören ges i uppdrag att fatta tilldelningsbeslut och teckna avtal med de anbudsgivare som lever upp till förfrågningsunderlagets krav och som antas efter anbudsutvärdering och tilldelningsbeslut.

Stockholm den 28 april 2006

MARGARETA OLOFSSON

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarråden *Kristina Axén Olin*, *Sten Nordin* och *Mikael Söderlund* (alla m) och *Lotta Edholm* (fp) enligt följande.

Det pengsystem för hemtjänsten som infördes under den förra mandatperioden har nu permanentats. Detta är mycket glädjande. Intresset för att välja äldreomsorg själv är stort, många äldre har nu hemtjänst utförd i annan regi än kommunens. Under de kommande åren är det angeläget att hemtjänstpengen utvecklas, inte minst genom en ökad information till brukarna om rätten att välja utförare.

Den typen av upphandlingsprocesser som nu görs är dock ibland utformade på ett sätt som gör det orimligt svårt för många utförare att delta. Förutsättningarna för de privata hemtjänstföretagen har försämrats kraftigt sedan 2002. På fyra år har hemtjänstpengen bara höjts med fem procent, samtidigt som löner och andra omkostnader har ökat med nästan dubbelt så mycket. Många privata utförare går i dag på knäna, och risken är stor att många äldre kommer tvingas byta hemtjänstutförare på grund av att det företag de valt helt enkelt inte längre kan överleva ekonomiskt. Majoritetens taktik att strypa valfriheten genom att svälta ut de enskilda alternativen är djupt cynisk.

I stället för att försvåra för privata omsorgsgivare bör man förenkla för dem. Stockholms stad bör fortsätta trycka på regeringen för ett system med certifiering av omsorgsgivare. Certifieringen innebär att alla som håller en tillräckligt hög kvalitet godkänns som omsorgsgivare, utan att staden behöver genomföra en traditionell upphandlingsprocess.

Kommunstyrelsen

Särskilt uttalande gjordes av *Kristina Axén Olin*, *Sten Nordin* och *Mikael Söderlund* (alla m), *Lotta Edholm* och *Ann-Katrin Åslund* (båda fp) och *Ewa Samuelsson* (kd) med hänvisning till det särskilda uttalandet av (m) och (fp) i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

Stockholms stad har sedan den 1 januari 2002 ett kundvalssystem inom hemtjänsten om äldre och omsorgen om funktionshindrade. Systemet innebär att det är den som beviljats hemtjänst, den enskilde, själv som väljer vilken utförare som ska utföra tjänsten i det egna hemmet.

Sedan den första upphandlingen genomfördes för 2002 har fyra kompletterande upphandlingar gjorts. Den sista december i år löper samtliga avtal ut och kommunfullmäktige har beslutat om att en ny totalupphandling ska genomföras av hemtjänst samt ledsagning och avlösning inför 2007.

För samtliga utförare krävs deltagande i upphandlingen för att kunna bli en av de enskilda utförare som den enskilde kan välja. De utförare som staden träffar avtal med kommer att konkurrera med utförare i kommunal regi och övriga enskilda utförare som staden tecknar avtal. Stadens egna enheter deltar inte i upphandlingen utan är direktkvalificerade.

Ärendet har utarbetats av välfärd och utbildningsavdelningen i samarbete med juridiska avdelningen, utvecklingsavdelningen och socialtjänstförvaltningen. En referensgrupp har funnits bestående av representanter från stadsdelsförvaltningarna. MBL-förhandling har ägt rum den 18 april 2006. Äldreomsorgsberedningen har fått information den 20 april, presidiet för kommunstyrelsens handikappråd den 12 april, presidiet för kommunstyrelsens pensionärsråd den 19 april, kommunstyrelsens handikappråd den 26 april och kommunstyrelsens pensionärsråd den 8 maj.

REMISSER

Ärendet har för synpunkter remitterats till kommunstyrelsens äldreomsorgsberedning. Kommunstyrelsens pensionärsråd samt kommunstyrelsens handikappråd har informerats om ärendet.

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande av den 13 april 2006 är i huvudsak av följande lydelse.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen godkänner stadsledningskontorets förslag till förfrågningsunderlag samt att stadsdirektören får i uppdrag att genomföra upphandlingen, att fatta tilldelningsbeslut, att upprätta avtal i enlighet med förfrågningsunderlaget och att teckna avtal med utförare. I bilaga 1 och 2 redovisas förslag till förfrågningsunderlag för upphandling av hemtjänst samt ledsagning och avlösning.

Nedan redovisas några centrala delar i förfrågningsunderlagen och de viktigaste förändringarna jämfört med föregående upphandling.

Avtalstid

För att anpassa upphandlingarna efter budgetordningen föreslås avtalstiden vara 2007-01-01 – 2008-03-31. Parterna har därefter möjlighet att förlänga avtalet med ett plus ett år om skriftlig överenskommelse har träffats senast tre månader före avtalstidens utgång.

Kompletterande upphandlingar

Hitills har kompletterande upphandlingar genomförts årligen bl.a. för att ge enskilda utförare ett enkelt inträde på marknaden och för att förutsättningar ska ges för att utveckla en mångfald av verksamheter. Efter fyra kompletterande upphandlingar har Stockholms stad för närvarande ca 60 enskilda utförare vilket kan jämföras med 2002 då det var 34 utförare. Stadsledningskontoret anser att det inte längre är motiverat att genomföra årliga upphandlingar.

Stadsledningskontoret föreslår i stället att kompletterande upphandlingar görs på uppdrag av kommunstyrelsen. Om kompletterande upphandlingar görs så ska detta meddelas utförarna inför varje avtalsperiods utgång för att kunskap om förändrat kundunderlag ska kunna ingå i ställningstagandet om förlängning av avtalsperiod.

Det pågår mellan Stockholms stad och Stockholms läns landsting olika samverkansprojekt bl.a. utveckling närvårdscentraler i Hökarängen och Hässelby. Denna utveckling kan innebära att hemtjänsten runt sådan närvårdscentral kommer att bedrivas i egen regi eller att det kommer att göras särskild upphandling avseende denna. Om särskilda upphandlingar görs kommer detta att meddelas utförarna inför varje avtalsperiods utgång så att kunskap om förändrat kundunderlag ska kunna ingå i ställningstagande om förlängning av avtalsperiod.

Kollektivavtalslikenande villkor

I enlighet med kommunstyrelsens beslut från oktober 2005 pågår försök med användning av särskilda kontraktsvillkor i stadens upphandlingar av byggtreprenader, verksamheter och tjänster. Staden avser i denna upphandling att tillämpa särskilda kontraktsvillkor avseende personalen anställningsvillkor hos utförare.

Anställning av anhörig eller närstående

Tidigare har det inte funnits särskilda krav vid anställning av anhörig eller närstående. Då flera stadsdelsnämnder påpekat att det finns vissa problem i samband med anställning av anhörig eller närstående har stadsledningskontoret valt att förtydliga arbetsgivaransvaret för detta.

Den enskilde har möjlighet att ansöka om att få de beviljade insatserna utförda av en anhörig eller närstående, så kallad anhöriganställning. Det ska framgå av biståndsbeslutet att den enskilde har rätt att få insatserna utförda genom anhöriganställning annars får inte anhöriganställning användas för uppdraget.

Det är utförarens ansvar att ta ställning till om den tänkta personen har den kompetens och lämplighet som behövs för att utföra de beställda insatserna. I de fall utföraren anställer en personal som är anhörig eller närstående till den enskilde, ska utföraren särskilt beakta att den personal som ska utföra arbetsuppgifterna ska:

- ha erforderlig kompetens och erfarenhet för arbetet.
- behärska det svenska språket i tal och skrift.
- dokumentera arbetet i enlighet med socialtjänstlagen och stadens riktlinjer för dokumentation.
- delta i de aktiviteter som utföraren anordnar för annan personal, t.ex. utbildningar och möten.

Utföraren ska också se till att möjlighet till insyn skapas så att olika former av uppföljning kan ske.

Kost

De nya EG-förordningarna gällande livsmedelshygien och kontroll som trädde i kraft 1 januari 2006 innebär en rad förändringar för de verksamheter som hanterar livsmedel. Bland annat ska alla verksamheter som hanterar livsmedel antingen registreras eller godkännas av miljöförvaltningen.

Uppföljning

Kommunfullmäktige beslutade den 12 december 2005 om en uppföljningsmodell för hemtjänst, ledsagning och avlösning. Beslutet innebär bl.a. att alla verksamheter som är belägna inom stadsdelsnämndsområdena och verksamheter som staden har ramavtal med ska följas upp årligen. Uppföljningen sker utifrån en särskilt utarbetad mall.

Staden kommer också att genomföra brukarundersökning minst var fjärde år. Dessa undersökningar ska inte ersätta de brukarundersökningar utföraren själv genomför inom ramen för sin interna kvalitetsuppföljning.

Vidare har företrädare för staden som har ansvar för uppföljning - såsom äldreomsorgsinpektörer, revisorer och andra tjänstemän - rätt att göra den uppföljning som staden anser vara nödvändig.

Uppkoppling mot Paraplysystemet

För att hemtjänsträkningar till den enskilda ska bli korrekta ska utföraren rapportera avvikelser från beställningen i Paraplysystemet. Rapporteringen ligger också till grund för utbetalning av ersättning till utföraren. Tidigare har utföraren fått göra sin rapportering på stadsdelsförvaltningens kontor och om utföraren har haft fler än 15 ärenden erbjudits egen uppkoppling från sitt kontor. Stockholms stad har då bekostat de fasta kostnaderna i form av dator och installation och utföraren har fått stå för de löpande kostnaderna.

Eftersom utvecklingen går framåt föreslår stadsledningskontoret att möjligheten till att använda e-skrivbord nyttjas. Detta genom att samtliga utförare erbjuds tillgång till Paraplysystemet från sitt eget kontor genom uppkoppling via e-skrivbord. Tillgång till e-skrivbord kommer att kosta ca 1800 kr/år per uppkoppling. Kostnad för Internetuppkoppling och terminal tillkommer. Utföraren föreslås stå för samtliga kostnader. Möjligheten för utföraren att göra sin rapportering på stadsdelsförvaltningens kontor kommer att finnas kvar.

ParaSoL

För att ge staden ett gemensamt övergripande IT-stöd för utförarverksamhetens dokumentation enligt socialtjänstlagen planerar staden fr.o.m. början av våren 2007 införande av en ny funktion i Paraplysystemet. Denna del av Paraplysystemet har fått namnet ParaSoL.

Stadsledningskontoret föreslår även att alla utförare inom kundvalet, som staden har avtal med, erbjuds möjligheten att dokumentera i ParaSoL genom uppkoppling via e-skrivbord. Då dokumentation ska ske löpande finns inga möjligheter att sköta dokumentationen via dator på ansvarig stadsdelsförvaltnings kontor, utan utförare som vill dokumentera i ParaSoL måste göra detta via e-skrivbord. Som nämnts ovan kommer kostnaden att vara ca 1 800 kr/år per uppkoppling. Kostnad för Internetuppkoppling och terminal tillkommer. Utföraren föreslås stå för samtliga kostnader.

Datasystemet syftar till att skapa förutsättningar för en mer enhetlig dokumentation och för att effektivisera dokumentation och dialog mellan utförare och staden som till stor del kommer att kunna ske via ParaSoL. Staden har dock inget krav på att utförarna ska dokumentera i ParaSoL. Däremot krävs att alla utförare har egna system för dokumentationen under hela avtalstiden så att den nödvändiga dokumentationen kan fungera oavsett om det planerade erbjudandet genomförs eller accepteras.

Översyn av nuvarande ersättningsmodellen

Stadsledningskontoret har påbörjat en översyn av nuvarande ersättningsmodell för utförare av hemtjänst i kundvalsmodellen. Detta kan innebära att en delvis ny ersättningsmodell kan komma att beslutas av kommunfullmäktige.

Pandemi

Vid en eventuell pandemi kan en situation uppkomma då antalet personer i behov av hemtjänst kraftigt ökar samtidigt som en stor andel av personalen är sjuka. För att se till att enskilda i behov av nödvändiga insatser får sina behov tillgodosedda, föreslås staden genom stadsdirektören kunna besluta om att utförarna ska samarbeta inom ramen för sitt kapacitetstak och sin avropsvolym med varandra och med de stadsdelsförvaltningar de verkar i för att gemensamt se till att tillgängliga personalresurser fördelas på ett lämpligt sätt.

Bilagor

1. Förfrågningsunderlag för upphandling av hemtjänst i ordinärt boende i Stockholms stad.
2. Förfrågningsunderlag för upphandling av ledsagning och avlösning enligt LSS och SoL i Stockholms stad.
3. Protokoll enligt MBL § 11

Kommunstyrelsens äldreomsorgsberedning beslutade den 20 april 2006 följande.

Förfrågningsunderlag för upphandling av hemtjänst i ordinärt boende i Stockholms stad:

Utifrån redovisade ändringar vid föredragningen av ärendet beslöt äldreomsorgsberedningen föreslå kommunstyrelsen besluta att godkänna stadsledningskontorets förslag med följande tillägg :

Under punkt 3.4.2 föra in texten ”Ett aktivt antidiskrimineringsarbete ska bedrivas exempelvis genom fortbildning av personal”.

Under uppföljning, 4.6.2 ändras texten ”Staden kommer att genomföra brukarundersökningar.” till ”Staden kommer att genomföra brukarundersökningar minst vart 4:e år.”

Helen Jäderlund Eckardt (fp), *Ewa Samuelsson* (kd) och *Margareta Björk* (m) lämnar förslaget utan eget ställningstagande.

Förfrågningsunderlag för upphandling av ledsagning och avlösning enligt LSS och SoL i Stockholms stad:

Utifrån redovisade ändringar vid föredragningen av ärendet beslöt äldreomsorgsberedningen föreslå kommunstyrelsen besluta att godkänna stadsledningskontorets förslag med följande tillägg:

Under punkt 3.4.2 föra in texten ”Ett aktivt antidiskrimineringsarbete ska bedrivas exempelvis genom fortbildning av personal”.

Under uppföljning, 4.6.2 ändras texten ”Staden kommer att genomföra brukarundersökningar.” till ”Staden kommer att genomföra brukarundersökningar minst vart 4:e år.”

Under punkt 4.1 föra in konventioner exempelvis barnkonventionen.

Helen Jäderlund Eckardt (fp), *Ewa Samuelsson* (kd) och *Margareta Björk* (m) lämnar förslaget utan eget ställningstagande.

Kommunstyrelsens handikappråd lämnade följande yttrande den 5 maj 2006.

Kommunstyrelsens handikappråd fick vid sitt senaste möte en föredragning om huvudragen av innehållet i ett förslag till rubricerade förfrågningsunderlag. Vi har följande synpunkter och begränsar vårt yttrande till aspekter som gäller anhörigvårdarfunktionen.

Att anlita en anhörig som vårdare är särskilt vanligt i familjer med invandrarbakgrund och är i dessa fall också en inkomstkälla för familjen. Detta har både positiva och negativa konsekvenser.

Vilka krav man ska ställa på dem som ska ge insatser i en roll som anhörigvårdare är en delikat fråga. En grundläggande aspekt är den enskildes valfrihet. Det finns tyvärr flera exempel på att anhörigvårdare tar över initiativet från sina anhöriga och beslutar över huvudet på dem. För många, särskilt inom familjer med invandrarbakgrund, leder detta till utanförskap och diskriminering, till att den anhörige passiviseras. Därför är det viktigt att en biståndshandläggare försäkrar sig om att det är den vårdbehövandes uttryckliga önskan att få en anhörig som vårdare.

En annan aspekt är kvaliteten i de stödinsatser som ska komma den enskilde till del. Att kunna ge stöd och stimulans till personer som är beroende av hjälp i sin dagliga livsföring kräver gedigna kunskaper om t.ex. olika funktionsnedsättningar, om åldrandeprocessen, om metoder att möta och undanröja de hinder som uppstår, om rättigheter och skyldigheter, om hur det svenska samhället fungerar och sist, men inte minst ett gott bemötande. För att kunna svara mot dessa krav måste en anhörigvårdare ha både generella yrkeskunskaper och respekt för brukarens önskemål.

Det kräver också fortbildning, möjligheter till erfarenhetsutbyte med andra inom yrket, handledning m.m.

En tredje och för anhörigvårdaren mycket viktig aspekt är framtidsutsikterna i vårdyrket. Som yrkesarbetande måste anhörigvårdaren kunna veta att man är efterfrågad på arbetsmarknaden också när den anhörige inte längre behöver ens insatser.

Samtliga dessa aspekter måste vägas samman när man tar ställning till vilka krav som ska ställas på anhörigvårdare. Vi anser att de skärpningar i kraven som förfrågningsunderlaget innebär i förhållande till vad som nu gäller är berättigade och tillstyrker i princip förslaget. Att ha goda språkkunskaper och utbildning är viktigt och måste vara målet på sikt för alla som ska arbeta inom yrket.

Men de väl motiverade kraven måste vägas mot den enskilde vårdtagarens behov av trygghet och kontinuitet. Vi anser därför att ingångna överenskommelser mellan en vårdtagare och dennes anhörigvårdare ska få fortsätta att gälla i de fall då vårdtagaren så önskar. Parallellt med detta ska de anhörigvårdare som inte uppfyller kraven erbjudas och motiveras att genomgå utbildning i svenska språket och en yrkesutbildning som kan ge dem en långsiktig trygghet i yrket. Givetvis ska de också ges fortbildning och tillfällen till erfarenhetsutbyten och god handledning. De måste också få information om de risker de löper i en framtid om de inte tar chansen att utbilda sig.

På nytillkommande anhörigvårdare anser vi att de föreslagna kraven ska ställas fullt ut. Det blir då en fråga för stadsdelsförvaltningarna att engagera personer som ser en framtid som anhörigvårdare och att informera dem om de möjligheter som vårdyrket ger men också om de krav som de måste uppfylla.